

สรุปคำบรรยายเนติบัณฑิตสมัยที่ ๒/๗๗

วิชา ล้มละลาย (ภาคปกติ)

บรรยายโดย อ.กนก จุลมนต์

บรรยายวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ (ครั้งที่ ๑) (สัปดาห์ที่ ๑)

สวัสดีนักศึกษาที่รักทุกคนครับ วันนี้เป็นการบรรยายวิชากฎหมายล้มละลาย โดยในเนื้อหาของวิชานี้ จะมีการบรรยายร่วมกันระหว่างท่านอาจารย์ชีพและผม อย่างไรก็ตาม หากในสัปดาห์ใดที่ท่านอาจารย์ชีพติดภารกิจ จะเป็นหน้าที่ของผมในการบรรยาย ดังนั้น หากไม่พบอาจารย์ชีพในชั้นเรียน ก็จะเป็นผมที่เข้ามาบรรยายแทน สำหรับปีนี้ เราจะพบกันทั้งหมด ๑๔ ครั้ง จากจำนวนเต็ม ๑๖ ครั้ง เนื่องจากมีวันหยุดที่ไม่ได้ชดเชย การบรรยายทั้ง ๑๔ ครั้งนี้ ถือว่าเพียงพอและเหมาะสม เพราะเราจะสรุปเนื้อหาเฉพาะในส่วนที่สำคัญ ไม่ยืดเยื้อจนเกินไป

วันนี้เป็นการบรรยายครั้งแรก ซึ่งอาจมีความติดขัดอยู่บ้าง ต้องขออภัยไว้ล่วงหน้า ผมเองตื่นตื้นเล็กน้อย เพราะขณะขับรถมาที่นี่ก็ขับเลยไปหนึ่งรอบก่อนจะวนกลับมา เนื้อหาของวิชานี้มีความสำคัญ โดยเฉพาะในวันอังคารที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๘ ซึ่งจะเป็นสัปดาห์สุดท้ายที่เราจะได้เจอกัน **ในวันนั้นผมจะสรุปเนื้อหาที่สำคัญที่สุดจำนวน ๖ เรื่อง** เพื่อให้นักศึกษาเตรียมตัวสำหรับการสอบ หากเรามีบุญร่วมกันและฟ้าเป็นใจ เนื้อหาใน ๖ เรื่องนี้ก็มักจะเป็นหัวข้อที่ออกสอบ เหมือนกับครั้งก่อนในเดือนมีนาคมที่ผ่านมา

ครั้งนั้นข้อสอบออกในหัวข้อเรื่อง "ล้มละลาย" ซึ่งผมได้สรุปเนื้อหาไว้ในเอกสารคำบรรยายอย่างชัดเจนแล้วว่าเป็น ๖ เรื่องสำคัญ อย่างไรก็ตาม มีบางครั้งที่นักศึกษาเลือกไปฟังการสรุปจากติวเตอร์ ซึ่งอาจจะสับสนหรือเข้าใจผิด เนื่องจากติวเตอร์อาจสรุปผิดพลาด เช่น ครั้งก่อนที่ติวเตอร์เน้นผิดหัวข้อ และไปสรุปในหัวข้อที่ไม่ตรงกับข้อสอบจริง ข้อสอบที่ผ่านมา ออกในมาตรา ๒๒ (๓) และมาตรา ๒๕ โดยเป็นฎีกาปี ๒๕๖๕ และ ๒๕๖๖ ซึ่งผมได้เน้นย้ำและอธิบายในการบรรยายครั้งที่ ๔ และครั้งสุดท้ายอย่างละเอียด อย่างไรก็ตาม ขอให้นักศึกษาแจ้งติวเตอร์ว่าควรยึดเนื้อหาที่ผมสรุปไว้ เพราะผมได้เลือกหัวข้อที่สำคัญและเหมาะสมสำหรับการสอบไว้แล้ว ทั้งนี้ ในการติวหรือปรับข้อสอบของติวเตอร์ หากพบว่าหัวข้อผิดพลาดหรือไม่ตรงกับสิ่งที่บรรยายในห้อง ขอให้ตรวจสอบอย่างรอบคอบ เพราะเนื้อหาสำคัญที่ผมเน้นนั้นมีเพียง ๖ เรื่อง และเป็นหัวข้อที่เตรียมให้นักศึกษาเข้าใจได้ง่าย หากนักศึกษาฟังการบรรยายในห้องเรียนอย่างต่อเนื่องจะสามารถเข้าใจได้ดีขึ้น โดยเฉพาะใน ๓ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับฎีกา ซึ่งเป็นเนื้อหาสำคัญ สุดท้ายนี้ ผมขอย้ำอีกครั้งว่า ผมไม่ได้ขึ้นชอบการเน้นหัวข้อเกี่ยวกับฎีกาในเชิงซับซ้อน แต่จำเป็นต้องพูดถึงเพราะมันเป็นหัวข้อที่สำคัญสำหรับการสอบ หวังว่านักศึกษาจะเข้าใจและเตรียมตัวอย่างดี เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียนและการสอบครับ

สำหรับหัวข้อ "ล้มละลาย" ผมแนะนำให้ศึกษาฟังการบรรยายของผม ส่วนในหัวข้อ "ฟื้นฟูกิจการ" ขอแนะนำให้ติดตามการบรรยายของอาจารย์เอื้อนและอาจารย์วรนนยา ซึ่งเฉพาะในภาคการศึกษานี้จะเป็นหัวข้อที่สำคัญ ผมไม่สามารถลงรายละเอียดเพิ่มเติมได้ เนื่องจากมีจริยธรรมทางวิชาการที่ต้องรักษา

แต่ด้วยความปรารถนาดี อยากให้นักศึกษาแบ่งเวลาเข้าฟังการบรรยายของอาจารย์วรรณยา โดยเฉพาะในช่วงเย็น นักศึกษาสามารถลงทะเบียนออนไลน์และกลับไปศึกษาต่อที่หอพักหรือที่บ้านตามสะดวก

การบรรยายในหัวข้อ "พื้นฐาน" นั้น ขอให้นักศึกษาทำความเข้าใจถึงที่มาที่ไปของเนื้อหา เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากการคิดขึ้นมาเองโดยไม่มีเหตุผล ดังนั้น ขอให้นักศึกษาให้ความสำคัญกับเนื้อหาและฟังคำบรรยายของอาจารย์วรรณยาเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

สำหรับหัวข้อ "วิแพ่ง ภาค ๒" โดยเฉพาะในส่วนของคดีวิสามัญ ขอแนะนำให้ติดตามการบรรยายของอาจารย์จรรยา ซึ่งข้อสอบในส่วนนี้มักได้รับเลือกให้เป็นข้อสอบมาถึง ๔ ปีติดต่อกัน ปีนี้ก็เช่นเดียวกัน ในส่วนของ "วิ.แพ่ง ๔" ขอให้นักศึกษาเตรียมตัวฟังการบรรยายของอาจารย์สมชาย ซึ่งแม้ท่านจะลดน้ำหนักในการออกข้อสอบลงไปบ้าง แต่ก็ยังคงมีข้อสอบอย่างน้อย ๑ ข้อ และในบางปีอาจถึง ๒ ข้อ

ส่วน "วิ.แพ่ง ๑" นั้น เป็นหน้าที่ของอาจารย์ศิริชัย ท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในระดับสูง การฟังคำบรรยายของท่านอาจต้องอาศัยความตั้งใจและการเตรียมตัวที่ดี เพราะท่านอาจจะใช้ภาษาและวิธีการอธิบายที่อยู่ในระดับสูงกว่าเรา แต่ขอให้ศึกษามีความเคารพและไม่โทษผู้ใหญ่ในกรณีที่เรอาจฟังไม่เข้าใจ

สำหรับข้อสอบในปีนี้ ผมแนะนำให้นักศึกษาตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน โดยเน้นทำ ๕ ข้อหลักให้ดีที่สุด ซึ่งแต่ละข้อจะมีคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน หากนักศึกษาทำได้ครบ ๕ ข้อ ก็เพียงพอที่จะผ่านเกณฑ์การสอบ นอกจากนี้ ผมขอแนะนำหนังสือเล่มใหม่ที่วางจำหน่าย ซึ่งมีการรวบรวมข้อสอบและเนื้อหาสำคัญไว้ครบถ้วน โดยข้อสอบของวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๘ จะอยู่ในหนังสือเล่มนี้ด้วย สามารถหาซื้อได้ที่ด้านล่าง ห้องเรียน หนังสือเล่มนี้พิมพ์ครั้งที่ ๙ แต่ยอดขายอาจจะลดลงเนื่องจากบางร้านเข้าใจผิดว่าเป็นหนังสือของภาคการศึกษาแรก ก็ขอให้นักศึกษาทุกคนให้ความสำคัญกับการเตรียมตัวสอบ ไม่ว่าจะเป็นการสอบในสนามเล็กหรือสนามใหญ่ โดยเฉพาะในหัวข้อ "ล้มละลาย" และ "พื้นฐาน" ที่เพิ่งออกข้อสอบไปเมื่อ ๒ สัปดาห์ที่ผ่านมา ซึ่งข้อมูลทั้งหมดมีอยู่ในหนังสือที่แนะนำ หวังว่านักศึกษาจะเตรียมตัวอย่างดีและประสบความสำเร็จในการสอบครั้งนี้

ปัญหาของการออกข้อสอบที่ไม่ดีนั้น เกิดจากการออกประเด็นย่อยหรือประเด็นที่ไม่ควรจะออก อย่างไรก็ตาม ในปีนี้ หลังจากที่ข้อสอบในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมาไม่เป็นที่น่าพอใจ ข้อสอบได้กลับมาอยู่ในมาตรฐานปกติ โดยเน้นไปที่เนื้อหาพื้นฐาน (Basic) ซึ่งอาจเป็นการดึงความสนใจของผู้สอบกลับมา เนื่องจากเสียแชมป์ในบางสนามไป สำหรับการสอบผู้ช่วยผู้พิพากษาและอัยการในปีนี้ นักศึกษาที่เลือกวิชาล้มละลาย จะมีโอกาสสอบผ่านสูง เพราะข้อสอบที่ออกในปีนี้มีกรณีเน้นประเด็นปกติ เช่น การยื่นคำขอรับชำระหนี้ในกระบวนการฟื้นฟูกิจการ โดยข้อสอบออกในแนวทางพื้นฐานที่นักศึกษาสามารถเตรียมตัวได้หากตั้งใจศึกษา

ที่ผ่านมา วิชาล้มละลายมักเป็นตัวเลือกอันดับหนึ่งในหมู่นักศึกษาที่สอบผู้ช่วยผู้พิพากษาหรืออัยการ เนื่องจากกฎหมายล้มละลายไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขหลักกฎหมายสำคัญมานานกว่า ๒๕ ปีแล้ว และเนื้อหาหลักของวิชานี้ก็ไม่เคยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ กฎหมายล้มละลายและพื้นฐานจึงถือว่าเป็นวิชาที่ค่อนข้าง "ตายตัว" ผมได้วิเคราะห์ข้อสอบย้อนหลังกว่า ๑๗ ปี โดยพบว่ามาตราสำคัญที่ออก

ข้อสอบในกฎหมายล้มละลายมีไม่เกิน ๒๗ มาตรการเท่านั้น ดังนั้น การเรียนหรือท่องจำมาตราที่ไม่เกี่ยวข้อง อาจไม่คุ้มค่ากับเวลาเรียน

สำหรับการบรรยายของผมในวันนี้ ผมจะเน้นประเด็นสำคัญจากประสบการณ์การตรวจข้อสอบ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ ถึงปี ๒๕๖๗ และใช้ข้อมูลจากข้อสอบเก่าย้อนหลังมายืนยันถึงมาตราที่สำคัญ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ตรงประเด็น อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีอาจพบข้อสรุปจากติวเตอร์ที่คลาดเคลื่อน เช่น การบรรยายที่ผิดพลาดในเรื่องที่ควรจะเน้น แต่กลับเน้นไปที่หัวข้ออื่น อีกข้อหนึ่งที่ผมอยากฝากไว้คือ การฟังการบรรยายจากผมโดยตรง ผมอยากให้นักศึกษาเน้นฟังจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และลดการไขว่เขวจากข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง

หากทำข้อสอบเสร็จแล้วรู้สึกสงสัยว่าถูกต้องหรือไม่ ขอให้ศึกษาอย่างกังวลจนเกินไป เพราะสิ่งที่ผ่านไปแล้วก็คืออดีต ควรปล่อยผ่านและตื่นขึ้นมาจากฝันร้ายเพื่อมุ่งหน้าต่อไป ในส่วนของวิชาวิ.แพ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในเทอมนี้ ไม่ต้องกังวลว่าจะเป็นการหลงทางหรือไม่ เพราะเนื้อหาที่สอนนั้นเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง แต่บางครั้งก็ขึ้นอยู่กับมุมมองหรือความเชื่อส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม ท่านเลขาธิการคนใหม่เองยังมีความกังวลใจในเรื่องการสร้างศรัทธากลับคืนมาในหมู่นักศึกษา เพื่อให้ระบบการสอบกลับมาที่น่าเชื่อถือ

ปีนี้มีจำนวนนักศึกษาที่สอบปากเปล่าอย่างน้อยในรอบ ๒๐ ปี โดยมีผู้เข้าสอบเพียง ๑๒๘ คน ทั้งที่ควรมีจำนวนมากกว่านี้ เช่น ๓,๐๐๐ คนขึ้นไป เหตุการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงบางอย่างในระบบ อย่างไรก็ตาม อย่าได้กังวลจนเกินไป หากผ่านไปแล้วก็ปล่อยให้เป็นเรื่องที่ผ่านมา

สำหรับนักศึกษาที่สนใจหนังสือ *ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย* ตอนนี้มีจำหน่ายออนไลน์ เนื้อหาในหนังสือรวมถึงข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษาและอัยการสนามใหญ่ในรอบล่าสุด โดยเฉพาะข้อสอบต้นปีหน้าซึ่งถูกรวบรวมไว้ในเล่มนี้ หนังสือดังกล่าวถูกพิมพ์จำนวน ๑,๕๐๐ เล่ม แต่ยอดขายกลับไม่สูงนัก ทั้งที่มีผู้เข้าสอบในระดับ همینคน อาจเป็นเพราะปัจจัยต่าง ๆ เช่น การเลือกซื้อหนังสือจากแหล่งอื่น

สำหรับนักศึกษาที่มาเรียนครั้งแรก ผมขอต้อนรับอย่างอบอุ่น และสำหรับผู้ที่มาเรียนซ้ำ ผมก็ขอยินดีเช่นเดียวกัน การเรียนในเทอมนี้อาจเป็นครั้งสุดท้ายที่จะได้พบกันในคลาสเรียนนี้ ดังนั้น อย่าลืมให้กำลังใจตัวเองในทุกเช้า เพราะกำลังใจที่ดีที่สุดคือต้องเริ่มจากตัวเราเอง อย่าไปคาดหวังว่าผู้อื่นจะเข้าใจเป้าหมายหรือเส้นทางชีวิตของเรา เพราะเส้นทางนี้เป็นเส้นทางที่โดดเดี่ยว อาจไม่มีใครเข้าใจเรา และก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาอธิบายให้พวกเขาเข้าใจด้วย การเดินทางในเส้นทางนี้ต้องใช้พลังใจจากตัวเองล้วน ๆ หากนักศึกษายังมีเป้าหมาย ผมจะเป็นกำลังใจให้ทุกคนในทุกสัปดาห์ ขอให้นักศึกษาตื่นเช้าขึ้นมา มองตัวเองในกระจก และให้กำลังใจตัวเองทุกวัน อย่าตั้งคำถามในแง่ลบต่อตัวเอง และอย่าคิดล่วงหน้าว่าจะล้มเหลวอีกครั้ง ให้ตั้งใจเรียน วางแผน และสู้ต่อไปจนประสบความสำเร็จครับ

ในวันนี้ อยากฝากให้นักศึกษาอย่าคิดลบกับตัวเอง และอย่าไปสนใจกับคำพูดหรือท่าทีของคนรอบข้างมากจนเกินไป หากที่บ้านหรือคนในครอบครัวไม่สามารถให้กำลังใจเราได้ ก็ไม่เป็นไร เพราะเราไม่สามารถย้ายออกจากบ้านได้ อย่างไรก็ตาม เราต้องเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตัวเอง และให้กำลังใจตัวเองอยู่เสมอ

สำหรับผมเอง ผมเข้าใจนักศึกษา และขอยืนยันว่าผมพร้อมที่จะเป็นกำลังใจให้กับทุกคน เราตัดสินใจมาเรียนในเทอมนี้แล้ว ก็ขอให้สู้ต่อไป อย่ายอมแพ้ ผมมั่นใจว่าในเทอมนี้จะเป็นอีกครั้งที่เราสามารถฝ่าฟันอุปสรรคไปด้วยกันได้

ในส่วนของการสอบกฎหมายล้มละลายและฟื้นฟู ครั้งนี้จะเน้นเนื้อหาที่ชัดเจนและตรงประเด็นมากขึ้น ข้อสอบที่เลือกมาในปี นี้ มักเป็นข้อที่สั้น กระชับ และมีประเด็นไม่เกิน ๒ ประเด็น ซึ่งผมมั่นใจว่าเป็นผลมาจากความพยายามที่จะปรับปรุงและ “ไถ่บาป” จากความผิดพลาดในครั้งก่อน ข้อสอบวิชาวิ.แพ่ง และวิ.อาญาครั้งนี้ จึงออกแบบมาให้เน้นไปที่ข้อที่ง่ายกว่า เพื่อคืนศรัทธาและสร้างความมั่นใจให้นักศึกษา

ในมุมมองของกฎหมายล้มละลายและฟื้นฟูกิจการ บทบาทของกฎหมายนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องในช่วงเริ่มต้นของการจัดตั้งองค์กรธุรกิจ แต่จะเข้ามาเกี่ยวข้องเมื่อองค์กรธุรกิจประสบปัญหาทางการเงิน กฎหมายล้มละลายและฟื้นฟูจึงมีความสำคัญในกระบวนการแก้ไขปัญหาขององค์กรที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้

ก่อนปี ๒๕๕๙ การเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูหรือการล้มละลายจำเป็นต้องอยู่ในสถานะที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว แต่หลังจากมีการปรับปรุงกฎหมาย ก็เปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่ยังไม่ได้มีหนี้สินล้นพ้นตัวสามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูได้ กล่าวคือ สถานะทางการเงินของลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้เพียงพอที่จะเข้าสู่กระบวนการนี้

ในกรณีที่ยังคงประสบปัญหาทางการเงิน อาจเลือกใช้ทางออก ๔ แนวทาง ได้แก่

๑. การปรับโครงสร้างหนี้นอกศาล แนวทางนี้เป็นการเจรจาระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ โดยใช้หลักกฎหมายทั่วไป เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อเจรจาดตกลงกันโดยไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของสังคม

๒. (แนวทางเพิ่มเติมจะบรรยายตามมาในเนื้อหาถัดไป)

สิ่งสำคัญที่สุดที่นักศึกษาควรทำคือ ให้กำลังใจตัวเอง อย่ารอความเข้าใจจากสังคมหรือคนรอบตัว เพราะเส้นทางนี้เป็นเส้นทางที่อาจไม่มีใครเข้าใจเรา นอกจากตัวเราเอง ขอให้ นักศึกษาวางแผนการเรียนอย่างรอบคอบ และมุ่งมั่นที่จะก้าวไปสู่เป้าหมาย ผมขอเป็นอีกหนึ่งกำลังใจให้นักศึกษาทุกคนในการเรียนและการสอบในครั้งนี้ครับ

เราไม่จำเป็นต้องกังวลในเรื่องอำนาจต่อรองหรือประเด็นต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือความสนใจของเรา ในวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๘ จะมีการพูดถึงแนวทางเลือกเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างหนี้ นอกศาล ซึ่งเป็นช่องทางที่มีการใช้งานมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ในการบรรยายนี้ เราไม่ได้มุ่งเน้นในสิ่งที่ใช้งานได้มากที่สุด แต่จะเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข้อสอบเป็นหลัก

สำหรับผู้ที่เป็นทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย การปรับโครงสร้างหนี้ นอกศาลนั้นมีความสำคัญ เพราะมีสัญญาที่ตกลงสำเร็จมากกว่า ๑ ล้านสัญญาในแต่ละปี การปรับโครงสร้างหนี้ นอกศาลนี้ไม่ได้อยู่ภายใต้กระบวนการล้มละลายหรือฟื้นฟูกิจการ แต่เป็นกระบวนการที่เจ้าหนี้และลูกหนี้เลือกที่จะตกลงกัน นอกศาล เหตุผลหนึ่งคือเพื่อหลีกเลี่ยงการให้เรื่องเข้าสู่กระบวนการในศาล ซึ่งจะอยู่ในมือของบุคคลที่สามที่

อาจไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจในธุรกิจหรือปัญหาทางการเงินที่แท้จริง เจ้าหนี้และลูกหนี้จึงเลือกที่จะตกลงกันเอง เพื่อแก้ไขปัญหาและเดินหน้าต่อไป

ช่องทางที่สองในการแก้ไขปัญหาหนี้สินคือการฟ้องร้องเป็นคดีแพ่ง ซึ่งอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยเจ้าหนี้สามารถใช้สิทธิตามกฎหมายเพื่อเริ่มต้นกระบวนการพิจารณาในการเรียกร้องหนี้คืน ส่วนกระบวนการล้มละลายและฟื้นฟูจะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติล้มละลาย ซึ่งจะศึกษาในรายละเอียดในครั้งถัดไป

โครงสร้างและเนื้อหาของกฎหมายล้มละลาย พระราชบัญญัติล้มละลายเริ่มต้นใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ และได้รับการปรับปรุงครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยประกอบไปด้วย ๑๐ หมวด ซึ่งแบ่งย่อยเป็นมาตราต่าง ๆ อย่างละเอียด เนื้อหาหลักของกฎหมายล้มละลายครอบคลุมในหมวดที่ ๑ ถึงหมวดที่ ๘ รวมทั้งหมด ๑๘๑ มาตรา อย่างไรก็ตาม มาตราที่มีออกข้อสอบมีไม่เกิน ๒๗ มาตรา โดยเฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับหมวดที่ ๑, หมวดที่ ๓ และหมวดที่ ๔

การอ้างอิงฎีกาในข้อสอบ หนึ่งในแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับการเตรียมตัวสอบคือ **ฎีกาใหม่** ซึ่งเป็นเหตุผลที่มักถูกนำมาอ้างอิงในการออกข้อสอบ อย่างไรก็ตาม ฎีกาใหม่เหล่านี้มักเป็นเพียงการเพิ่มเติมตัวเลขแต่หลักการยังคงเหมือนเดิม การศึกษาเนื้อหาที่ครอบคลุมเฉพาะ ๒๗ มาตราใน ๓ หมวดดังกล่าว จะช่วยให้นักศึกษาประหยัดเวลาและสามารถเตรียมตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในครั้งต่อไป เราจะศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายฟื้นฟูและกระบวนการล้มละลาย ซึ่งเป็นหัวข้อสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการสอบและการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพกฎหมายต่อไป หากเราจะสรุปแนวทางสำหรับการเตรียมตัวสอบในวิชากฎหมายล้มละลายและฟื้นฟูกิจการ มาตราที่มีการออกข้อสอบบ่อยที่สุดในช่วง ๑๗ ปีที่ผ่านมา ได้แก่ **มาตรา ๘, มาตรา ๙, มาตรา ๑๐, มาตรา ๑๓, และมาตรา ๑๔** โดยเฉพาะในมาตรา ๘ นั้น จะมีข้อย่อยหลายอนุ แต่ที่ออกสอบบ่อยที่สุดคือ **อนุ ๕ และอนุ ๙** ส่วนอนุอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องก็ไม่จำเป็นต้องศึกษาเพื่อเตรียมตัวสอบ

มาตราที่ออกข้อสอบบ่อยรองลงมา ได้แก่ **มาตรา ๒๗, มาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๔** ซึ่งเป็นมาตราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการยื่นคำขอรับชำระหนี้ ตัวอย่างเช่น ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษาที่เพิ่งสอบไปเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายนที่ผ่านมา ก็มีการออกในมาตราเหล่านี้ และยังมีการนำฎีกาปี ๒๕๖๖ เช่น **ฎีกาที่ ๓๕๘** มาใช้ในข้อสอบอีกด้วย

ข้อสอบบางข้อ เช่น การถามเกี่ยวกับ **ระยะเวลาการยื่นคำขอรับชำระหนี้** กำหนดให้พิจารณากรณีที่มีการวางโฆษณาใน ๒ แห่งที่ไม่พร้อมกัน ให้เริ่มนับจากวันวางโฆษณาครั้งหลังสุด ซึ่งถือว่าเป็นข้อสอบที่ซับซ้อนเกินไปในบางมุมมอง อย่างไรก็ตาม ข้อสอบในปีนี้มีแนวโน้มที่ดีขึ้น และเน้นเรียกคืนศรัทธาของนักศึกษา หลังจาก ๒-๓ ปีที่ผ่านมา ข้อสอบในบางสนามอาจไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ควรจะเป็น

การเตรียมตัวในส่วนของกฎหมายฟื้นฟูกิจการ สำหรับกฎหมายฟื้นฟูกิจการ เน้นใน หมวด ๓/๑ และหมวด ๓/๒ โดยไม่ต้องกังวลกับเนื้อหาที่ซับซ้อนเกินไปในส่วนอื่น อย่างไรก็ตาม การฟื้นฟูกิจการอาจไม่ได้รับความนิยมนเท่ากับกฎหมายล้มละลาย ซึ่งเนื้อหาครอบคลุมในหมวดที่ ๑, หมวดที่ ๓ และหมวดที่ ๔

ผมขอย้ำว่า การเตรียมตัวสอบนั้นสำคัญ และผมปรารถนาให้นักศึกษาทุกคนผ่านการสอบได้ แม้ว่า จะไม่มีอำนาจในการกำหนดผลสอบ แต่ในมุมมองส่วนตัว หากทำได้ ผมอยากให้ทุกคนที่เข้าสอบผ่าน ทั้งหมด เพราะการสอบเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งในเส้นทางชีวิต

ในวันนี้ ผมได้อัปเดต PowerPoint ที่มีเนื้อหาครอบคลุมในประเด็นสำคัญไว้ในเว็บไซต์เรียบร้อยแล้ว นักศึกษาสามารถดาวน์โหลดได้ฟรี ซึ่งในนั้นจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับ มาตรา ๘ (๕), มาตรา ๘ (๙), มาตรา ๙, มาตรา ๑๐, มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ ที่สำคัญสำหรับการเริ่มต้นคดีล้มละลาย

บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีล้มละลาย บุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการล้มละลายมีทั้งหมด ๔ กลุ่ม ได้แก่

๑. ลูกหนี้ ลูกหนี้ในที่นี้หมายถึงบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล ในกรณีของนิติบุคคล ข้อสอบอาจเกี่ยวข้องกับหมวด ๓ ซึ่งว่าด้วยการยื่นคำขอล้มละลายของ ลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคล เช่น ห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด อย่างไรก็ตาม ข้อสอบส่วนใหญ่มักเน้นที่บริษัทจำกัดเป็นหลัก ส่วนวัดหรือมูลนิธิไม่น่าจะเป็นประเด็นที่ออกสอบ

๒. เจ้าหนี้ เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายและฟื้นฟูกิจการ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ เจ้าหนี้มีประกัน และเจ้าหนี้ไม่มีประกัน นิยามของเจ้าหนี้มีประกันปรากฏในมาตรา ๖ ซึ่งสามารถใช้ได้ทั้งในกรณีล้มละลาย และฟื้นฟูกิจการ เนื้อหาในมาตรา ๖ ระบุว่า "เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น" คำให้นิยามนี้ สามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ในกรณีของล้มละลายและฟื้นฟู ดังนั้น ขอให้นักศึกษาท่องนิยามคำว่า "เจ้าหนี้มีประกัน" เพราะจะเป็นประโยชน์สำหรับทั้งสองกรณี

การเปรียบเทียบเจ้าหนี้มีประกันและเจ้าหนี้ไม่มีประกัน

เจ้าหนี้มีประกัน มีสิทธิเรียกร้องที่ได้รับความคุ้มครองจากทรัพย์สินของลูกหนี้ เช่น จำนองหรือจำนำ

เจ้าหนี้ไม่มีประกัน หมายถึงเจ้าหนี้ทั่วไปที่ไม่มีหลักประกันใด ๆ ในคดีล้มละลาย นิยามของเจ้าหนี้ไม่มีประกันไม่ได้ระบุไว้ในกฎหมายโดยตรง แต่หมายถึงผู้ที่ไม่อยู่ในนิยามของเจ้าหนี้มีประกัน

มาตราสำคัญที่ควรเน้น มาตรา ๘ (๕) และ ๘ (๙) เป็นมาตราสำคัญที่ออกข้อสอบบ่อยที่สุดในช่วงที่ผ่านมา นักศึกษาควรศึกษาเฉพาะอนุที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่เสียเวลาไปกับส่วนที่ไม่จำเป็น มาตรา ๙ และ ๑๐ เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์การเริ่มต้นฟ้องคดีของเจ้าหนี้ มาตรา ๒๗, มาตรา ๙๑, และมาตรา ๙๔ ว่าด้วยเรื่องการยื่นคำขอรับชำระหนี้ ซึ่งเป็นมาตราที่มีการออกข้อสอบอย่างต่อเนื่อง ผมขอย้ำว่าเนื้อหาที่พูดในวันนี้ รวมถึงฎีกาที่สำคัญ ได้ถูกสรุปไว้ใน PowerPoint ซึ่งนักศึกษาสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ฟรี ในเอกสารจะมีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การยื่นคำขอรับชำระหนี้ และการเปรียบเทียบระหว่างเจ้าหนี้มีประกันและเจ้าหนี้ไม่มีประกัน

หากพิจารณาเนื้อหาอย่างละเอียด ไม่จำเป็นต้องศึกษาหรือวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งในทุกประเด็น เนื่องจากในส่วนของ “เจ้าหนี้มีประกัน” ตามนิยามในมาตรา ๖ นั้น แบ่งออกเป็น ๕ ประเภท ได้แก่

๑. ผู้รับจำนอง
๒. ผู้รับจำนำ
๓. เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิยึดหน่วง
๔. ผู้ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์หรือเจ้าสำนักโรงแรม
๕. ผู้รับหลักประกันตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ

นิยาม "เจ้าหนี้มีประกัน" ตามมาตรา ๖ มีดังนี้

๑. **ผู้รับจำนอง** เป็นบุคคลที่ได้รับสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๐๙ ซึ่งระบุว่าทรัพย์สินที่นำมาจำนองอาจเป็นของลูกหนี้โดยตรงหรือเป็นทรัพย์สินของบุคคลภายนอกก็ได้ **อย่างไรก็ตาม** ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติล้มละลาย ผู้รับจำนองจะถือเป็นเจ้าหนี้มีประกันเฉพาะเมื่อทรัพย์สินที่นำมาจำนองนั้นเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ขั้นต้น

๒. **ผู้รับจำนำ** มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้รับจำนอง แต่เน้นที่ทรัพย์สินเคลื่อนที่ที่ลูกหนี้นำมาเป็นหลักประกัน

๓. **เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิยึดหน่วง** เป็นบุคคลที่มีสิทธิในการยึดหน่วงทรัพย์สินของลูกหนี้จนกว่าจะชำระหนี้

๔. **ผู้ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์/เจ้าสำนักโรงแรม** สิทธิของเจ้าหนี้ประเภทนี้เกิดขึ้นจากการที่ทรัพย์สินของผู้เช่าหรือผู้เข้าพักอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหนี้ เช่น เงินค่าที่พัก

๕. **ผู้รับหลักประกันตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘** หากมีการจดทะเบียนหลักประกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ผู้รับหลักประกันจะได้รับการคุ้มครองในฐานะเจ้าหนี้มีประกัน

ในปัจจุบัน การใช้หลักประกันในทางธุรกิจ โดยเฉพาะที่มีการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีมูลค่าการทำธุรกรรมสูงถึงหลักล้านล้านบาทต่อปี ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ในการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจและการลงทุน

สิ่งที่ควรเน้นไม่ใช่การท่องจำฎีกาเพียงอย่างเดียว แต่ควรเน้นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เช่น การพิจารณาและเข้าใจโครงสร้างของเจ้าหนี้มีประกัน รวมถึงการรู้จักปรับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม

สรุปในวันสอบ (วันที่ ๓๐ มีนาคม) ทั้งในส่วนของกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหนี้มีประกันนั้น อาจออกสอบเพียงแค่ ๒ ประเภทหลัก คือ **ผู้รับจำนอง** และ **ผู้รับจำนำ** ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องจดจำในส่วนที่นอกเหนือจากนี้ให้มากเกินไป เพียงเข้าใจหลักการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องก็เพียงพอ

คำว่า **"เจ้าหนี้มีประกัน"** แม้ว่าในข้อสอบเรารู้ว่ามีออกมาแล้ว แต่เราเก็บไว้ว่าอาจออกเฉพาะผู้รับจำนองหรือผู้รับจำนำ ซึ่งอาจารย์ได้กล่าวไว้ อย่างไรก็ตาม ในการทำข้อสอบ เราควรแสดงให้เห็นถึงความรู้ที่

เรามีโดยการเขียนนิยามของเจ้าหน้าที่มีประกันออกมาให้ครบถ้วน เนื่องจากเราได้ท่อมมาจนเข้าใจแล้ว ถ้าปีนี้ออกมาตรา ๙๕-๙๖ เราก็สามารถใช้ความรู้เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่มีประกันได้แน่นอน

สำหรับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น หมายถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลและปกป้องกองทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ ซึ่ง "เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์" หมายถึงบุคคลที่ทำหน้าที่รวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ โดยระบบนี้มีการใช้ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้และนำออกขายเพื่อนำเงินไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้

กระบวนการล้มละลายนั้น สามารถสรุปได้สั้น ๆ ว่าเป็นกระบวนการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วนำออกขายเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหมด โดยกระบวนการนี้ถูกใช้มาแล้วกว่า ๘๔ ปี ทั้งนี้ในกระบวนการดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ เช่น ศาลและเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

สำหรับนักศึกษาที่กำลังศึกษาในเรื่องนี้ จะพบเจอข้อบังคับและข้อกำหนดต่าง ๆ ในการบังคับคดีล้มละลาย และศาลที่เกี่ยวข้องมีตั้งแต่ศาลชำนาญพิเศษที่เริ่มมีมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ โดยมีการพิจารณาคดีล้มละลายและฟื้นฟูกิจการ ซึ่งในชั้นศาลอุทธรณ์ก็มีศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ และในชั้นศาลฎีกาก็มีแผนกคดีล้มละลายเช่นกัน โดยการดำเนินคดีในระบบศาลนั้นมีทั้งหมด ๓ ชั้น

ผมขอสรุปขั้นตอนการดำเนินคดีล้มละลายตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งมีทั้งหมด ๑๘๑ มาตรา โดยผมจะแบ่งออกเป็น ๗ ขั้นตอนหลักๆ ดังนี้

ขั้นตอนแรก เป็นการเริ่มต้นคดี โดยเจ้าหนี้จะเป็นผู้ยื่นฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลาย หรือในกรณีที่เป็นนิติบุคคล ผู้ชำระบัญชีจะเป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด ซึ่งเมื่อศาลรับฟ้องหรือคำร้องแล้ว ก็จะมีการส่งสำเนาให้แก่จำเลยหรือลูกหนี้ แล้วแต่กรณี

ขั้นตอนที่ ๒ คือการนัดไต่สวนหรือพิจารณาคดี เมื่อถึงวันที่ศาลนัดไว้ ก็จะเริ่มกระบวนการสืบพยาน ซึ่งอาจจะเป็นการสืบฝ่ายเดียว หากคู่ความอีกฝ่ายไม่ยื่นคำให้การ หรือจะเป็นการสืบพยานทั้งสองฝ่าย หากมีการยื่นคำให้การโต้แย้งมา เมื่อเสร็จสิ้นการสืบพยานและการพิจารณาคดีแล้ว ศาลก็จะต้องมีคำวินิจฉัยอย่างใดอย่างหนึ่ง คือจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด หรือไม่ก็จะพิพากษายกฟ้อง หากศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ก็จะมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ และคดีก็จะสิ้นสุดลงเพียงเท่านั้น ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ก็จะเกิดผลของคำสั่งดังกล่าว ซึ่งถือเป็นประเด็นสำคัญลำดับที่ ๓ ที่นักศึกษาต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ

ก่อนหน้านั้นผมได้แนะนำให้นักศึกษาไปดูรายละเอียดใน ๒ กลุ่มมาตราแล้ว คือมาตรา ๘(๕), ๘(๙), ๙, ๑๐, ๑๓ และ ๑๔ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเริ่มต้นคดีและการยื่นฟ้องขอให้ล้มละลาย และกลุ่มมาตราเกี่ยวกับการยื่นคำขอรับชำระหนี้ ได้แก่ มาตรา ๒๗, ๙๑ และ ๙๔

ส่วนกลุ่มที่ ๓ ก็คือมาตราที่เกี่ยวกับผลของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ซึ่งมีมาตรา ๒๒, ๒๔, ๒๕ และ ๒๖ ที่ต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อ ๗ เดือนที่แล้วข้อสอบก็เพิ่งออกมาจากมาตรา ๒๒(๓) และมาตรา ๒๕ เนื่องจากกลุ่มมาตราเหล่านี้มีฎีกาใหม่ๆ ออกมาทุกปี ที่ผู้เข้าสอบมักจะทำผิดเยอะ เพราะข้อเท็จจริงใน

ฎีกามีหลากหลาย แม้ว่าไม่ได้ห้ามไม่ให้ออกข้อสอบซ้ำในมาตรา ๒๒ หรือ ๒๕ แต่ก็มีโอกาสน้อยที่จะเป็นแบบนั้น ดังนั้นการคาดเดาแนวข้อสอบแบบสุดโต่งว่าทุกอย่างเป็นไปได้ ผมว่าไม่ใช่วิธีที่ดีนัก เพราะมันจะทำให้เรากลายเป็นคนที่เรียนหนังสืออย่างไร้จุดหมาย เหมือนอาจารย์บางคนที่ชอบสรุปเนื้อหาทุกอย่างในคาบสุดท้าย ทั้งๆ ที่ไม่เคยสอนอะไรเลยตั้งแต่คาบแรก มันทำให้รู้สึกอยากกลับบ้านซะให้เร็วไวเลยละครับ

ผมคิดว่าการเรียนหนังสือเพื่อสอบให้ผ่าน ควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เพียงพอ ไม่ใช่อาศัยดวงล้วนๆ การที่เราสอบผ่านได้ ส่วนหนึ่งก็เพราะเรามีความรู้ในระดับหนึ่งที่ทำให้ตอบโจทย์ได้ ไม่ใช่เพราะโชคช่วยทั้งหมด ถูกมั๊ยครับ สำหรับเรื่องการติวนอกห้องเรียน ผมขอแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมาว่า หากเทอมที่แล้วการเรียนในห้องเพียงอย่างเดียวไม่ได้ผลเท่าที่ควร การหาติวเตอร์ก็เป็นทางเลือกที่น่าสนใจ แต่ขอให้เลือกติวเตอร์ที่เหมาะสมกับตัวเองด้วยนะครับ ผมเองก็เคยไปนั่งฟังการสอนของติวเตอร์หลายเจ้า ซึ่งบางคนก็เก่งเกินไปจนน่ากลัว สามารถเอาฎีกามาวิเคราะห์จนชนิดที่ว่า ต่อให้มีใครแอบอัดเสียงหรือแอบส่งคนเข้ามานั่งฟังในห้องโดยไม่ให้อั้วตัวก็ตาม เขาก็ยังสามารถอธิบายได้อย่างแตกฉานจนน่าทึ่ง ทั้งหมดนี้เป็นเพียงความเห็นส่วนตัวของผมเท่านั้นครับ

ถามว่าทำไมเราต้องใช้บริการติวเตอร์ เพราะว่าการเรียนด้วยตัวเองมันไม่ตอบโจทย์จริง ๆ การใช้บริการติวเตอร์นั้น ใครจะมานั่งฟังได้เป็นเวลาชั่วโมงกว่า ๆ กันบ้างละ ความเป็นจริงคือไม่มีเวลาแบบนั้นใช้ใหม่ ชั่วโมงกว่า ๆ ของการสอนนั้น บางทีอาจมีเนื้อหาที่สำคัญเพียงแค่ครึ่งชั่วโมงหรือหนึ่งชั่วโมง แต่ของผมเองไม่มีเลย มีแต่วันที่ ๔ มีนาคม ถามว่าคนส่วนใหญ่ คนเรียนที่นี่ ๙๙% เรียนไปด้วย ทำงานไปด้วย การเรียนชั่วโมงกว่า ๆ แบบนี้ อาจารย์เองก็รู้สึกกดดัน อยากพูดให้จบในเวลา ๔ นาที ไม่อยากยืดเยื้อไปชั่วโมงกว่า ๆ แต่เนื้อหามันเยอะ จึงต้องขยายเวลาให้นานขึ้น แต่เมื่อย่อเนื้อหาให้เหลือเพียง ๑๕ นาที สาระสำคัญยังอยู่ครบ สำหรับผม นักศึกษาควรอ่านตัวบทก่อน โดยเฉพาะเทอมนี้ ผมคิดว่านักศึกษาควรอ่านตัวบทสามรอบก่อนในแต่ละครั้ง ซึ่งการอ่านครั้งละหนึ่งชั่วโมงก็น่าจะเพียงพอ แล้วจึงไปดูคำพิพากษา

ขออนุญาตกล่าวถึงมาตรา ๒๔ สักเล็กน้อยก่อนครับ ในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา มีฎีกาที่วางหลักยกเว้นออกมา ๒ เรื่อง โดยผมเองก็เป็นหนึ่งในคณะผู้ร่างคำพิพากษาคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการ ร่วมกับเพื่อนอีก ๓ ท่านด้วยกัน แม้ผมจะไม่ได้เป็นผู้พิพากษาศาลฎีกา แต่ก็เป็นผู้พิพากษาศาลชั้นต้นครับ

เมื่อการอำนวยความสะดวกเป็นเป้าหมายหลัก บางครั้งก็จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วางเอาไว้มานานแล้ว ๖๐-๗๐ ปี ถึงแม้จะถูกวิพากษ์วิจารณ์บ้าง แต่ก็ถือเป็นการพัฒนากฎหมายให้ทันสมัยและเป็นธรรมมากขึ้น ซึ่งผมยินดีจะนำเสนอรายละเอียดเพิ่มเติมหากมีข้อสงสัยใดๆ เพื่อจะได้ช่วยกันสลายทัศนคติเดิมๆ ที่ล้าสมัยออกไปครับ

ประเด็นที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง คือเรื่องข้อสันนิษฐานที่ว่าประชาชนต้องรู้กฎหมาย หลายคนอาจเข้าใจผิดคิดไปว่า อะไรก็ตามที่ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ถือว่าประชาชนทุกคนรู้แล้ว ซึ่งจริงๆ แล้วไม่มีบทกฎหมายใดระบุเช่นนั้นเลยครับ ถ้าลองไปค้นดูตั้งแต่ในรัฐธรรมนูญ, ประมวลกฎหมายต่างๆ ไปจนถึงจารีตประเพณี จะไม่พบข้อความที่ว่า "อะไรก็ตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วถือว่าประชาชน

ทุกคนต้องรู้” อยู่เลยสักแห่ง ผมขอท้าทายเลยครับว่า หากใครสามารถหาที่มาของหลักการนี้เจอ โปรดมาบอกผมด้วย ผมจะมอบหนังสือให้ ๒ เล่มเป็นรางวัล พร้อมลายเซ็นด้วยหากต้องการ แต่ถ้าไม่ยอมได้ลายเซ็นก็ไม่เป็นไรครับ แต่ขอให้ทุกคนลองไปสืบค้นหาที่มาดูบ้าง

ในคดีล้มละลายและฟื้นฟูกิจการ การอ้างว่าไม่รู้เรื่องคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเพื่อจะได้รับการคุ้มครองฐานสุจริตนั้น ทำไม่ได้ เพราะเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์และสามัญสำนึกของกฎหมายล้มละลาย มาตรา ๒๔ บัญญัติให้นิติกรรมที่ทำกับลูกหนี้ภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วเป็นโมฆะ ตามมาตรา ๑๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงไม่อาจยกหลักสุจริตขึ้นต่อสู้ได้ หากเรานำข้อสันนิษฐานที่ว่า “ประชาชนทุกคนต้องรู้กฎหมายเพราะประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว” มาใช้จริงๆ ก็คงจะเป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุสมผลนัก ลองคิดดูว่าใครบ้างที่จะไปเป็นสมาชิกราชกิจจานุเบกษาเพื่อติดตามอ่านกฎหมายใหม่ทุกฉบับ ทั้งๆ ที่เพียงแค่เข้าเว็บไซต์ยังรู้สึกไม่ยากทำเลย แล้วถ้าอะไรๆ ก็อ้างว่าประชาชนต้องรู้หมดแล้ว แล้วเขาจะเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างไร ในเมื่อกฎหมายมีการประกาศในที่ที่แทบไม่มีใครรับรู้ แต่กลับถือว่าทุกคนรู้ยุติ

แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะขัดกับหลักความยุติธรรมและความสุจริต ซึ่งในทางกฎหมายแล้วไม่มีหลักใดที่จะมีความสำคัญยิ่งกว่าหลักความสุจริตอีกแล้ว แต่เนื่องด้วยเป็นการขัดกับมาตรา ๒๔ จึงใช้ต่อสู้ไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ คณะทำงานของเราซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาหลายท่าน จึงได้ร่วมกันยกสร้างแนวทางใหม่ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหานี้ โดยอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ตรงจากการพิจารณาพิพากษาคดีมานานแสนนครบ บางทีผมก็คิดว่าน่าจะนำประเด็นนี้ไปออกข้อสอบเนติบัณฑิตสักหน่อยเพื่อจะได้เป็นการเผยแพร่แนวคิดและยืนยันความถูกต้องให้เป็นที่ประจักษ์ แต่ก็ต้องยอมรับว่า ยังมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยอยู่บ้างในคณะกรรมการออกข้อสอบ แต่อย่างน้อย การที่มีฎีกายกเว้นออกมา ก็ถือเป็นชัยชนะในระดับหนึ่งแล้ว ผมจึงรู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนผลักดันเรื่องนี้จนประสบความสำเร็จในที่สุด

กลับมาที่เรื่องคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดกันต่อครับ เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ขั้นตอนสำคัญต่อมาคือต้องมีการโฆษณาคำสั่งดังกล่าว ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแจ้งให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้ทราบ และนำไปสู่การยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เมื่อพ้นกำหนด ๒ เดือนตามมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่งแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะมีหนังสือนัดให้ลูกหนี้และเจ้าหนี้มาพบกัน ในวันนัดตรวจคำขอรับชำระหนี้ ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่ ๓ ของกระบวนการ

เมื่อถึงวันนัดตรวจคำขอรับชำระหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะแจ้งให้เจ้าหนี้ทั้งหลายทราบว่า ลูกหนี้ได้มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนแล้วว่ามีหรือไม่มีอะไรบ้าง เพื่อให้เจ้าหนี้ได้เตรียมใจไว้ล่วงหน้า ในขณะที่เดียวกัน ลูกหนี้เองก็จะได้ทราบข้อมูลด้วยว่ามีเจ้าหนี้นัดยื่นคำขอรับชำระหนี้ทั้งหมดกี่ราย แต่ละรายเป็นหนี้ประเภทใด และมีจำนวนเงินเท่าใด เพื่อจะได้คำนวณดูว่าทรัพย์สินที่ถูกรวบรวมไว้นั้น จะถูกนำไปชำระให้แก่เจ้าหนี้รายใดบ้างและในสัดส่วนเท่าใด รวมถึงลูกหนี้จะได้พิจารณาด้วยว่าตนเองประสงค์จะยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายหรือไม่

หลังจากวันนัดตรวจคำขอรับชำระหนี้ผ่านไปประมาณ ๑ ถึง ๑ เดือนครึ่ง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ก็จะนัดให้ลูกหนี้และเจ้าหนี้มาพบกันอีกครั้งในวันประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกตามมาตรา ๓๑ ซึ่งสาระสำคัญของการประชุมนี้ก็คือการพิจารณาว่าที่ประชุมเจ้าหนี้จะยอมรับคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายของลูกหนี้หรือไม่ เนื่องจากภายหลังจากที่ลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ช่องทางเดียวตามพระราชบัญญัติล้มละลายที่ลูกหนี้จะหลีกเลี่ยงการถูกพิพากษาให้ล้มละลายได้ ก็คือการยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย

แม้ว่าการประนอมหนี้จะมีข้อดีอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงสิทธิของลูกหนี้ที่จะเลือกยื่นหรือไม่ยื่นก็ได้ หากลูกหนี้ไม่ยื่นคำขอ หรือยื่นแล้วแต่ที่ประชุมเจ้าหนี้ไม่ยอมรับ ที่ประชุมก็จะมีมติขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ซึ่งในกรณีเช่นนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะรายงานมติของที่ประชุมให้ศาลทราบ และศาลจะนัดไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยตามมาตรา ๔๒ ก่อนที่จะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายไปตามมาตรา ๖๑

แต่ในทางตรงกันข้าม หากที่ประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกยอมรับคำขอประนอมหนี้ก่อนล้ม และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รายงานมติดังกล่าวต่อศาลแล้ว ศาลจะนัดไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย และพิจารณาว่าจะเห็นชอบด้วยกับคำขอประนอมหนี้หรือไม่ ถ้าศาลเห็นชอบด้วย ลูกหนี้ก็จะไม่ตกเป็นบุคคลล้มละลาย แต่ก็ยังคงมีภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในคำขอประนอมหนี้ให้ครบถ้วน

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ลูกหนี้จึงจะสามารถเปลี่ยนสถานะในโซเซียลมีเดีย เช่น เฟซบุ๊ก ได้ว่าตนเองไม่ใช่บุคคลธรรมดาแล้ว แต่กลายเป็นบุคคลล้มละลายแทน เพราะก่อนหน้านี้ในขั้นตอนที่ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด บุคคลธรรมดาก็ยังคงเป็นบุคคลธรรมดาอยู่ และนิติบุคคลก็ยังคงเป็นนิติบุคคลเหมือนเดิม เพียงแต่สถานะมีการเปลี่ยนแปลงไปเท่านั้น การเปลี่ยนสถานะภายหลังถูกพิพากษาให้ล้มละลายนั้น ไม่ได้มีประโยชน์แค่เพียงการอุปเตตสถานะบนโซเซียลมีเดียเท่านั้น แต่มันมีผลกระทบที่สำคัญอีกหลายประการ เช่น หากลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดา การถูกพิพากษาให้ล้มละลายจะเป็นเหตุให้ตกงานได้ เนื่องจากมีกฎหมายจำนวนถึง ๔๒๗ ฉบับที่บัญญัติไว้ว่า การถูกพิพากษาให้ล้มละลายเป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ แต่หากแค่ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ก็ยังถือว่าไม่เป็นไร ยังสามารถทำงานต่อไปได้ตามปกติ ส่วนในกรณีของนิติบุคคล การถูกพิพากษาให้ล้มละลายนั้นจะเป็นเหตุให้ต้องเลิกนิติบุคคลนั้นไปในที่สุด ซึ่งรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ก็สามารถไปศึกษาเพิ่มเติมได้เอง

สรุปแล้ว สาเหตุหลักที่ทำให้ลูกหนี้ที่ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วไม่ยอมถูกพิพากษาให้ล้มละลายต่อไปอีก ก็คือ หากเป็นนิติบุคคลก็ต้องเลิกกิจการไป และหากเป็นบุคคลธรรมดาก็จะตกงานยังไม่รวมถึงผลกระทบร้ายแรงในทางลบอื่นๆ อีกมากมาย ขออนุญาตสรุปประเด็นสำคัญของการเป็นบุคคลล้มละลายตามที่ได้กล่าวไปแล้วนะครับ ในบางกรณีแม้จะพ้นสภาพจากการเป็นบุคคลล้มละลายไปแล้ว แต่หากไปสมัครงานในตำแหน่งที่กำหนดคุณสมบัติไว้ว่าผู้สมัครต้องไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลายมาก่อน ก็อาจจะไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้ารับตำแหน่งนั้นๆ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งในการประกอบอาชีพในประเทศไทยของเรา

จะมีอยู่ ๓ ช่องทางที่จะทำให้หลุดพ้นจากสถานะล้มละลายดังกล่าว ได้แก่

๑) การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย

๒) การปลดจากล้มละลาย และ

๓) การยกเลิกการล้มละลาย ซึ่งเราจะค่อยๆ ศึกษารายละเอียดกันต่อไป

ผมจำได้ว่าจาก ๖ เรื่องที่ผมเคยเก็บข้อสอบไว้ในครั้งก่อน มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ๓ ช่องทางที่กล่าวมานี้อยู่ด้วย อย่างเช่นเรื่องการประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายซึ่งมีบัญญัติไว้ในมาตราต่างๆ ถึง ๒๗ มาตรา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโอกาสสูงที่อาจจะมีข้อสอบถามเกี่ยวกับผลของการปลดจากล้มละลายตามมาตรา ๘๑/๑ ประกอบกับมาตรา ๗๗ และมาตรา ๗๘ ด้วย ซึ่งผมขอจัดให้อยู่ในกลุ่มมาตราที่ ๔ ที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ

นี่คือภาพรวมของเนื้อหาที่เราจะได้เรียนกันตลอดทั้งเทอมนี้ครับ โดยเราจะได้พบกันทั้งหมด ๑๔ ครั้ง และเราจะค่อยๆ ไปทีละขั้นตอน เริ่มจากวันนี้และพรุ่งนี้ที่จะเน้นไปที่ขั้นตอนที่ ๑ และ ๒ ก่อน ส่วนเหตุผลที่ผมอยากจะแนะนำให้นักศึกษามาฟังการบรรยายอย่างสม่ำเสมอ ก็เพราะว่าข้อสอบนั้นมักจะมีเงื่อนไขซับซ้อนและมีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันไป ผมจะพยายามบอกเล่าประสบการณ์ให้ฟังว่าอาจารย์ออกข้อสอบชอบหลอกกันตรงไหน หรือควรระวังจุดไหนเป็นพิเศษ รวมถึงอธิบายความหมายของถ้อยคำต่างๆ ที่ปรากฏในข้อสอบด้วย

เรามาเข้าสู่เนื้อหากันดีกว่า สำหรับจุดเริ่มต้นของคดีล้มละลายนั้น ตามพระราชบัญญัติฯ ได้แบ่งออกเป็น ๓ หมวดหลักๆ ด้วยกัน ได้แก่

หมวด ๑ ว่าด้วยกระบวนการพิจารณาตั้งแต่การขอให้ล้มละลายจนถึงการปลดจากการล้มละลาย ส่วนใหญ่จะเป็นกรณีที่เจ้าหนี้ยื่นฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย ซึ่งอาจจะเป็นลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ โดยใช้คำคู่ความประเภทคำฟ้อง

หมวด ๒ ว่าด้วยกระบวนการพิจารณาในกรณีที่ลูกหนี้ถึงแก่ความตาย ใช้เฉพาะกับลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น และการเริ่มต้นคดีก็ใช้คำฟ้องเหมือนกัน

ส่วนหมวด ๓ โดยหลักแล้วจะใช้กับลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๘๘ แต่การเริ่มต้นคดีจะใช้คำคู่ความประเภทคำร้องขอแทน ไม่ใช่คำฟ้อง

อย่างไรก็ตาม เหตุผลสำคัญที่เราจำเป็นต้องร่างคำฟ้องหรือคำร้องขอให้ถูกต้องตามหลักนิติวิธีนั้น ไม่ได้จำกัดอยู่แค่คดีล้มละลายเท่านั้น แต่ครอบคลุมไปถึงคดีฟื้นฟูกิจการและคดีแพ่งทั่วไปด้วย กล่าวคือหากเราไปเจอศาลที่มีนิสัยเข้มงวดจู้เรื่องการตรวจคำคู่ความ แล้วเกิดยกฟ้องไปเพราะเห็นว่าจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็จะทำให้เสียเวลาต้องมายื่นฟ้องใหม่อีกรอบ ในขณะที่ศาลบางท่านก็อาจจะใจกว้างกว่าโดยยอมรับคำฟ้องหรือคำร้องไว้พิจารณาไปก่อนแล้วค่อยไปตรวจสอบความถูกต้องในชั้นพิจารณาคดีก็ได้

โดยมองว่าในเมื่อใจทักได้ใช้ความพยายามอุตสาหาย์นคำร้องพร้อมเสียค่าธรรมเนียมแล้ว ก็ควรจะรับเรื่องเอาไว้ก่อนโดยไม่ปฏิเสธไปตั้งแต่ต้น

ในการเริ่มต้นคดีล้มละลายนั้น โดยหลักแล้วต้องยื่นฟ้องหรือคำร้องต่อศาล โดยร่างคำฟ้องหรือคำร้องให้ถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย เพราะหากไม่ระมัดระวังให้ดีแล้ว อาจเจอศาลบางท่านที่เข้มงวดในการตรวจคำคู่ความ หากเห็นว่าไม่ถูกต้องชอบด้วยกฎหมายก็อาจจะยกฟ้องไปตั้งแต่ในชั้นตรวจคำฟ้องเลยก็ได้ ซึ่งจะทำให้เสียเวลาต้องไปเริ่มกระบวนการใหม่ตั้งแต่ต้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีฎีกาบางฉบับวางหลักไว้ว่าการยกฟ้องตั้งแต่ในชั้นตรวจคำคู่ความนั้นไม่เหมาะสม ศาลควรให้อีกโอกาสโดยรับคำฟ้องหรือคำร้องไว้ก่อนแล้วค่อยไปพิจารณาในประเด็นอื่นๆ ต่อไป จึงเป็นเรื่องที่น่าระมัดระวังอย่างยิ่งสำหรับเหล่าทนายความมือใหม่ที่เพิ่งเริ่มว่าความนะครับ

อย่างไรก็ดี ในแง่ของข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง **มาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายนั้น ได้วางหลักเกณฑ์ในการฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้ไม่มีประกันไว้ว่า ในคำฟ้องจะต้องกล่าวอ้างโดยชัดแจ้งให้เห็น ๓ เรื่องสำคัญ คือ**

๑. ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งพิสูจน์ได้ ๒ ทาง คือ พิสูจน์ตามความเป็นจริง หรือใช้ข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๘

๒. เจ้าหนี้ที่ฟ้องเป็นหนี้เจ้าหนี้ซึ่งไม่มีประกัน

๓. ลูกหนี้ผิดนัดชำระอย่างไร และทวงถามให้ชำระแล้วอย่างไร

เมื่อพิจารณาสถิติคดีล้มละลายในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา พบว่ามีการยื่นฟ้องคดีใหม่ประมาณปีละ ๘,๐๐๐-๙,๐๐๐ คดี โดย ๙๘% เป็นกรณีตามหมวด ๑ อีก ๒% เป็นตามหมวด ๒ และหมวด ๓ อย่างไรก็ตาม ในการออกข้อสอบนั้น กรรมการมักจะเน้นดูที่ฎีกาและหลักกฎหมายเป็นหลัก ไม่ได้ยึดตามสถิติจริงของคดีเสมอไป โดยในอดีตที่ผ่านมาเคยมีการออกข้อสอบเกี่ยวกับการฟ้องคดีล้มละลายตามหมวด ๑ มาแล้วหลายครั้ง ส่วนในทางปฏิบัตินั้น ปัจจุบันศาลล้มละลายกลางใช้ระบบการยื่นฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักแล้ว โดยพบว่ากว่า ๘๐% ของคดีแพ่งที่ฟ้องใหม่จะเป็นการยื่นผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งคิดเป็นจำนวนเกือบ ๕ แสนคดี เทียบกับการยื่นด้วยเอกสารแบบเดิมที่เหลือประมาณ ๒ แสนคดีเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สำหรับคดีล้มละลายยังมีการยื่นด้วยเอกสารอยู่พอสมควร ประมาณปีละหมื่นกว่าคดี

ทั้งนี้ เมื่อมีการยื่นคำฟ้องแล้ว ศาลจะนัดไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยเพื่อพิจารณาว่ามีเหตุให้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลายหรือไม่ โดยในชั้นนี้หากศาลเห็นว่าไม่มีมูลเหตุที่จะฟ้อง ก็มีอำนาจที่จะยกคำฟ้องไปได้เลย แต่หากเห็นว่ามิเหตุเพียงพอ ศาลก็จะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้ไว้เป็นการชั่วคราวก่อน จากนั้นจึงจะเข้าสู่กระบวนการในชั้นต่อไป

ในปัจจุบัน แนวโน้มของการยื่นฟ้องคดีนั้นกำลังเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในศาลล้มละลายกลางที่มีการนำระบบการยื่นฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นหลักแล้ว ปรากฏว่ากว่า ๘๐% ของคดีแพ่งใหม่เป็นการยื่นฟ้องผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งในจำนวนนี้ก็รวมถึงคดีล้มละลายด้วย นอกจากนี้ ยังมีความพยายามที่จะ

นำเอาเทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกในกระบวนการอื่นๆ ด้วย เช่น การยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายและคดีฟื้นฟูกิจการ หรือการจัดประชุมเจ้าหนี้ผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น

ส่วนการเรียนการสอนก็เช่นกัน อาจารย์ได้กล่าวถึงความพยายามที่อยากจะจัดให้มีการเรียนออนไลน์หรือถ่ายทอดสดการบรรยายเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาในต่างจังหวัดที่ไม่สามารถเดินทางมาเรียนที่กรุงเทพฯ ได้ เนื่องจากปัญหาการจราจรที่ติดขัดและค่าครองชีพที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งถึงแม้การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจจะยังทำได้ไม่เต็มที่นัก แต่อาจารย์ก็ยังคงมีความตั้งใจและพยายามผลักดันเรื่องนี้ต่อไป

สำหรับแบบพิมพ์การยื่นฟ้องคดีล้มละลายนั้น เจ้าหนี้จะต้องกรอกข้อมูลโดยเลือกระบุว่า ตนเองจะพิสูจน์เรื่องลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามข้อเท็จจริง หรือจะอาศัยข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๘ โดยข้อที่ถูกเลือกกันมากที่สุด ได้แก่ (๕) ที่ว่าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ตามหมายบังคับคดี (คดีแพ่ง) หรือ (๕) ที่ว่าลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้

โดยความหมายของคำว่า "ไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้" นั้น มีอยู่ ๒ นัยด้วยกัน คือ

๑. ไม่มีทรัพย์สินใดๆ เลย เมื่อไปสืบทรัพย์มาแล้วปรากฏว่าลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินอะไรเหลืออยู่
๒. มีทรัพย์สินบ้าง แต่มูลค่าของทรัพย์สินที่ลูกหนี้อาจมีอยู่นั้นไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ทั้งหมด โดยมีหนี้คงค้างชำระเหลืออยู่มากกว่า ๑ ล้านบาท

ซึ่งหากตีความอย่างกว้างแล้ว ก็ถือว่าครอบคลุมไปถึงกรณีที่ลูกหนี้มีทรัพย์สินบางส่วน แต่เมื่อเอามาคิดรวมกันแล้วก็ยังไม่พอชำระหนี้ได้ทั้งหมด และยังเหลือหนี้คงค้างชำระอยู่อีกมากกว่า ๑ ล้านบาท ลูกหนี้รายนั้นก็สามารถตกเป็นบุคคลล้มละลายได้ตามข้อสันนิษฐานนี้เช่นกัน โดยในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมาก็ได้มีฎีกาวางบรรทัดฐานไว้ในแนวทางนี้หลายคดี ซึ่งนักศึกษาควรที่จะต้องติดตามให้ดีด้วยครับ

เมื่อจะฟ้องคดีล้มละลาย เจ้าหนี้อาจเลือกกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์เรื่องลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๘ เสมอไป ซึ่งหากเป็นลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลก็พอจะพิสูจน์ได้ง่าย เพียงแค่ตรวจสอบงบการเงินก็จะเห็นได้ชัดเจนว่ามีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินหรือไม่ แต่ถ้าเป็นลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา การพิสูจน์อาจจะยากกว่า เพราะเจ้าหนี้อาจจะรู้เพียงหนี้ที่ลูกหนี้ค้างชำระแก่ตน แต่ไม่รู้ว่ายังมีเจ้าหนี้อื่นอีกหรือไม่ ดังนั้นการมีข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๘ จึงช่วยอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหนี้ได้ระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ดี ข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๘ นี้ ถือเป็นข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด กล่าวคือ ลูกหนี้ซึ่งได้รับผลร้ายจากข้อสันนิษฐานนี้ ก็ยังมีสิทธินำพยานหลักฐานมาสืบให้เห็นเป็นอย่างอื่นหรือให้เห็นในทางตรงกันข้ามได้ เช่น พิสูจน์ว่าตนไม่ได้มีหนี้สินล้นพ้นตัวเพราะมีทรัพย์สินเพียงพอ หรือได้ชำระหนี้ครบถ้วนแล้ว เป็นต้น

ประเด็นสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ควรระมัดระวัง โดยเฉพาะมาตรา ๘(๕) ก็คือ เรื่องการสืบทรัพย์สิน กล่าวคือ ก่อนจะฟ้องคดีแพ่งหรือคดีล้มละลาย ในฐานะทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย ต้องมีการสืบทรัพย์สินของลูกหนี้มาก่อน โดยฎีกาวางหลักไว้ว่าต้องสืบทรัพย์สินก่อนเริ่มฟ้อง มิฉะนั้นหากไปสืบทรัพย์สินภายหลังฟ้องคดีล้มละลายไปแล้ว ก็อาจถูกยกฟ้องได้ ในทางปฏิบัติ จากสถิติปีละประมาณ ๘,๐๐๐-๙,๐๐๐ คดี พบว่าโดยมากสถาบันการเงินมักจะไม่ใช้ทนายความภายในธนาคารเป็นผู้ฟ้องคดีเอง แต่จะจ้างทนายความภายนอกแบบ Outsource โดยเหมาเป็นคดีจำนวนมาก เช่น ๑๐๐ หรือ ๑,๐๐๐ คดี เป็นต้น เพราะมีข้อจำกัดทั้งเรื่องจำนวนบุคลากรและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จึงคุ้มค่ากว่าที่จะใช้บริการจากสำนักงานกฎหมายภายนอก ซึ่งมีความชำนาญกว่าในเรื่องนี้

อย่างไรก็ตาม ในการจ้างทนายความภายนอก ผู้ว่าจ้างก็ควรระมัดระวังในการคัดเลือกสำนักงานกฎหมายที่น่าเชื่อถือ เพราะฎีกาเคยมีตัวอย่างให้เห็นว่า การฟ้องคดีโดยสำนักงานกฎหมายที่ขาดความชำนาญ อาจทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้ เช่น เรื่องการสืบทรัพย์สินไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ จนอาจทำให้ศาลสั่งยกฟ้องได้ ดังนั้นจึงต้องใช้ความรอบคอบในการคัดเลือกสำนักงานกฎหมายที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความรับผิดชอบในการให้บริการ

ในทางปฏิบัติ เมื่อสถาบันการเงินหรือเจ้าหน้าที่ต้องการฟ้องคดีล้มละลายเป็นจำนวนมาก มักจะจ้างสำนักงานกฎหมายภายนอกแบบเหมาเป็นคดีๆ ไป ซึ่งสำนักงานกฎหมายเหล่านี้จะต้องรับเอกสารจากธนาคาร แล้วไปร่างคำฟ้องและยื่นฟ้องต่อศาล อย่างไรก็ตาม ในบางครั้ง ทนายความผู้ร่างคำฟ้องอาจจะระบุในคำฟ้องแต่เพียงว่า ได้มีการสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้มาแล้วและไม่พบว่ามีทรัพย์สินใดๆ ที่จะยึดมาชำระหนี้ได้ แต่จะขอส่งรายละเอียดการสืบทรัพย์สินเพิ่มเติมในชั้นพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ ที่ความจริงแล้วยังไม่ได้มีการสืบทรัพย์สินมาก่อนเลย ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง

เมื่อศาลได้รับคำฟ้องดังกล่าวแล้วนัดไต่สวนและพิจารณา ต่อมาจึงได้มีการสืบทรัพย์สินจริงๆ เช่น ตรวจสอบในฐานข้อมูลของกรมที่ดินว่าลูกหนี้รายนั้นมีที่ดินหรือห้องชุดในกรรมสิทธิ์หรือไม่ ผลปรากฏว่าไม่มี สำนักงานกฎหมายจึงนำผลการตรวจสอบนั้นมายื่นต่อศาล แต่ศาลกลับยกฟ้องโดยให้เหตุผลว่า ฎีกาวางแนวไว้ชัดเจนแล้วว่า การสืบทรัพย์สินของลูกหนี้จำเป็นต้องทำให้เสร็จสิ้นก่อนการยื่นฟ้องเท่านั้น ถึงแม้จะมีผู้พยายามโต้แย้งว่า การสืบทรัพย์สินภายหลังการฟ้อง แต่ก่อนวันนัดพิจารณานั้น ยังใกล้เคียงกับความเป็นจริงตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๑๔ ที่ต้องการให้ศาลได้ความจริงอยู่ดี แต่ก็ไม่เป็นผล เนื่องจากมีฎีกาวางบรรทัดฐานไว้ชัดเจนแล้วว่าต้องสืบทรัพย์สินให้เสร็จก่อนการฟ้องคดีเท่านั้น ดังนั้นเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการสืบทรัพย์สินภายหลัง ศาลจึงมีคำสั่งยกฟ้อง

สำหรับผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นทนายความฝ่ายโจทก์ในคดีล้มละลาย จึงต้องระมัดระวังในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ฎีกาที่วางหลักเรื่องนี้ ได้แก่ ๔๓๓/๒๕๖๖ ซึ่งโดยหลักการแล้วก็คล้ายคลึงกับฎีกาปี ๒๕๖๐ ที่เคยมีมาก่อน

นอกจากนี้ ยังมีอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือเรื่องการส่งหนังสือทวงถามไปยังลูกหนี้ตามข้อสันนิษฐานในมาตรา ๘(๙) โดยเจ้าหนี้ต้องส่งหนังสือทวงถาม ๒ ครั้ง แต่แต่ละครั้งต้องห่างกันไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ถ้าลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้หรือไม่ออกมารับหนังสือ ก็จะมีฎีกาวางหลักไว้ว่าให้ถือว่าลูกหนี้ได้รับหนังสือทวงถามนั้นแล้ว ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกหนี้อ้างเหตุไม่ได้รับหนังสือเพื่อประวิงเวลา

ในกรณีที่หนี้มีลักษณะเป็นหนี้ร่วม กล่าวคือ มีลูกหนี้มากกว่า ๑ คนรับผิดชอบชำระหนี้ร่วมกัน การพิจารณาว่าลูกหนี้ร่วมแต่ละคนมีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่นั้น **จะต้องแยกพิจารณาเป็นรายบุคคลไป** ซึ่งสามารถสรุปหลักได้เป็น ๓ ประเด็นหลักๆ ดังนี้

๑. การพิจารณาความมีหนี้สินล้นพ้นตัวของลูกหนี้ร่วมนั้น ต้องแยกพิจารณาเป็นรายบุคคล
๒. การพิจารณาเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ก็ต้องแยกพิจารณาเป็นรายบุคคลเช่นกัน
๓. การพิจารณาว่าเจ้าหนี้เป็นเจ้าหนี้มีประกันหรือไม่ประกัน ก็ต้องแยกพิจารณาเป็นรายบุคคลเช่นเดียวกัน

กล่าวคือ ในกรณีที่ลูกหนี้ร่วมมีหลายคน เราจะต้องแยกพิจารณาความสัมพันธ์ทางหนี้ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ร่วมแต่ละคนแยกเป็นคู่ๆ ไป เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้คนที่ ๑ ก็ต้องพิจารณาว่า ลูกหนี้คนนั้นมีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่ มีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้เขาล้มละลายหรือไม่ และเจ้าหนี้เป็นเจ้าหนี้มีประกันหรือไม่ประกัน เช่นเดียวกับลูกหนี้คนที่ ๒ ก็ต้องพิจารณาแยกออกมาว่าระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้คนนี้ เขามีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่ มีเหตุไม่ควรถูกให้ล้มละลายหรือไม่ และเจ้าหนี้เป็นเจ้าหนี้มีประกันหรือไม่ประกัน โดยจะต้องพิจารณาแยกเป็นคู่ๆ ไปเช่นนี้ทุกคน

หลักดังกล่าวได้รับการยืนยันจากฎีกาหลายฉบับที่มีข้อเท็จจริงในทำนองเดียวกัน คือ กรณีที่ลูกหนี้ร่วมทั้งหมดใช้ชื่ออย่างเดียวกัน โดยอาศัยหลักตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติไว้ว่า ลูกหนี้ร่วมทั้งหลายต้องรับผิดชอบร่วมกันจนสิ้นเชิง และทรัพย์สินของลูกหนี้ร่วมทุกคนมีไว้เพื่อชำระหนี้ร่วมกัน

ยกตัวอย่างเช่น ลูกหนี้ ก. และ ข. เป็นลูกหนี้ร่วมกันตามสัญญากู้ยืมเงินกับธนาคาร จำนวน ๕ ล้านบาท โดย ก. มีทรัพย์สิน ๑๐ ล้านบาท ส่วน ข. ไม่มีทรัพย์สินใดๆ เลย ภายหลัง ข. ก็ยกข้อต่อสู้ขึ้นมาว่า เมื่อนำทรัพย์สิน ๑๐ ล้านของ ก. มารวมกับทรัพย์สิน ๐ บาทของตน รวมแล้วก็ได้ ๑๐ ล้าน ซึ่งก็มากกว่าหนี้ ๕ ล้านที่มีอยู่ ดังนั้นกรณีของตนเองก็ต้องยกฟ้องไปด้วย ซึ่งหากพิจารณาตามข้ออ้างของ ข. ก็อาจมีเหตุผลที่น่าฟังอยู่ เพราะโดยหลักของลูกหนี้ร่วมแล้ว ลูกหนี้แต่ละคนต้องรับผิดชอบในหนี้จนสิ้นเชิง และทรัพย์สินของลูกหนี้ร่วมทั้งหมดมีไว้ชำระหนี้ร่วมกัน แต่ฎีกาก็ได้วางหลักชัดเจนว่า เรื่องเหล่านี้จะต้องแยกพิจารณาเป็นรายบุคคล เฉพาะตัวลูกหนี้ ข. เอง แม้จะไม่มีทรัพย์สินเลยสักบาท แต่ก็มีหนี้สินอยู่ถึง ๕ ล้าน ซึ่งมากกว่าทรัพย์สินและเป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนแน่นอน จึงถือว่ามีหนี้สินล้นพ้นตัว ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย ส่วนลูกหนี้ ก. ที่มีทรัพย์สินมากกว่าหนี้ ก็พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายไป ดังนั้น กรณีที่หนี้จำนวนเดียวกันมีจำนวน ๕ ล้าน แต่มีลูกหนี้ร่วม ๒ คน ซึ่งคนหนึ่งไม่ต้องล้มละลาย ในขณะที่อีกคนต้องตกเป็น

บุคคลล้มละลาายนั้น ไม่ได้ขัดแย้งกับหลักกฎหมายเรื่องลูกหนี้ร่วมแต่อย่างใด หากแต่สอดคล้องกับหลักที่ว่า จะต้องพิจารณาเป็นรายบุคคล โดยมีฎีกาหลายฉบับที่วางบรรทัดฐานในลักษณะนี้ให้เห็นอยู่

จากที่อาจารย์ได้อธิบายถึงหลักเกณฑ์ในการฟ้องคดีล้มละลาายนั้น ประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาก็คือ หนี้ที่จะนำมาฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลาายนั้นจะต้องเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ซึ่งหากแปลความหมายให้เข้าใจง่ายๆ ก็คือ จำนวนหนี้ต้องชัดเจนแน่นอน ไม่คลุมเครือ โดยทั่วไปแล้วหนี้ส่วนใหญ่ในทางแพ่งและพาณิชย์ ไม่ว่าจะเป็นหนี้ตามสัญญากู้ยืม สัญญาซื้อขาย ตัวแลกเงิน หรือแม้แต่น้ำจากการใช้บัตรเครดิต ก็ล้วนแต่เป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้แน่นอนทั้งสิ้น เพียงแต่หากเป็นหนี้ที่ยังไม่แน่นอน เช่น ค่าเสียหายในมูลละเมิดที่ศาลยังไม่ได้กำหนด หรือหนี้ภาษีอากรที่ยังไม่ผ่านขั้นตอนการอุทธรณ์และคำวินิจฉัยยังไม่ถึงที่สุด หนี้ประเภทนี้ก็ยังไม่ถือว่าไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน จึงยังไม่สามารถนำมาฟ้องเป็นคดีล้มละลาายนได้

อย่างไรก็ดี ยังมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาที่พบบ่อย ก็คือ การที่เจ้าหนี้จะนำหนี้มาฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลาายนั้น จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องฟ้องคดีแพ่งให้ได้รับชำระหนี้มาก่อน ซึ่งคำตอบก็คือไม่จำเป็น เพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน

ดังนั้น เจ้าหนี้ไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีแพ่งเพื่อให้มีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้มาก่อนแต่อย่างใด เพียงแค่มีมูลแห่งหนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานในการฟ้องคดีล้มละลาายนได้ทันที เพราะหนี้ที่จะนำมาฟ้องในคดีล้มละลาายนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นหนี้ตามคำพิพากษาเสมอไป หลักการดังกล่าวนี้ได้รับการยืนยันจากฎีกาหลายฉบับในช่วงหลัง โดยเฉพาะฎีกาในปี ๒๕๖๖ และ ๒๕๖๗ ทั้งฎีกาที่ ๕๔๐/๒๕๖๖, ๒๑๒/๒๕๖๗ และ ๕๔๐/๒๕๖๗ ต่างก็ได้วางบรรทัดฐานไว้ในแนวทางเดียวกัน ว่าหนี้ที่เจ้าหนี้จะนำมาฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลาายนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นหนี้ที่มีคำพิพากษาให้ชำระหนี้มาก่อน เพียงแค่ปรากฏมูลแห่งหนี้ที่ชัดเจนแน่นอนเท่านั้น ก็สามารถนำมาฟ้องคดีล้มละลาายนได้แล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและประหยัดเวลา เพราะการที่เจ้าหนี้จะต้องไปฟ้องคดีแพ่งให้ได้รับชำระหนี้ก่อนนั้น นอกจากจะทำให้เสียเวลาแล้ว ยังอาจทำให้ลูกหนี้มีโอกาสยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน หรือจำหน่ายจ่ายโอนเพื่อประวิงการชำระหนี้ได้ ดังนั้นกฎหมายจึงเปิดช่องให้เจ้าหนี้สามารถฟ้องคดีล้มละลาายนได้โดยตรงเมื่อมีมูลหนี้เกิดขึ้นแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องไปฟ้องคดีแพ่งขอให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้ได้ก่อนแต่อย่างใด

ยังมีประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ควรพิจารณา นั่นก็คือ ลักษณะของหนี้ที่จะนำมาฟ้องคดีล้มละลาายนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นหนี้ที่ถึงกำหนดชำระแล้วเสมอไป กล่าวคือ แม้จะเป็นหนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ หรือมีกำหนดชำระในอนาคตก็ตาม แต่หากเป็นหนี้ที่มีความแน่นอนชัดเจน ก็สามารถนำมาฟ้องคดีล้มละลาายนได้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำในมาตรา ๙(๓) ตอนท้าย ที่ระบุไว้ว่า "ไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม"

ทั้งนี้ เป็นเพราะวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินคดีล้มละลายหรือฟื้นฟูกิจการ ก็เพื่อรวบรวมเอาทรัพย์สินของลูกหนี้มาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายในคราวเดียวกัน เป็นการเคลียร์หนี้สินที่เกิดขึ้นแล้วทั้งหมดให้เสร็จสิ้นไป จึงไม่จำเป็นต้องรอให้หนี้ถึงกำหนดชำระเหมือนในคดีแพ่ง เพียงแต่มูลแห่งหนี้ได้เกิดขึ้นแล้ว ก็สามารถนำมายื่นฟ้อง ยื่นคำร้อง หรือยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ทันที โดยหลักการนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการฟ้องคดีล้มละลายตามมาตรา ๙๔ หรือการขอรับชำระหนี้ในคดีฟื้นฟูกิจการตามมาตรา ๙๐/๒๗ ล้วนใช้ถ้อยคำในทำนองเดียวกันทั้งสิ้น

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ ซึ่งปรากฏอยู่ในฎีกาปี ๒๕๖๗ ก็คือ การที่ลูกหนี้ฝ่ายจำเลยอ้างว่า หนี้ที่เจ้าหนี้นำมาฟ้องล้มละลายนั้น ตนเองอาจมีสิทธิหักกลบลบหนี้ได้ เนื่องจากตนเป็นหุ้นส่วนกับโจทก์ และในข้อตกลงการเป็นหุ้นส่วนนั้นมีเงื่อนไขให้หักกลบลบหนี้ระหว่างกันได้ ซึ่งอาจทำให้จำนวนหนี้ที่แท้จริงไม่เท่ากับที่ฟ้อง แต่ศาลฎีกาก็ได้วินิจฉัยว่า หนี้ตามสัญญากู้ยืมที่แน่นอนชัดเจน ก็ยังคงเป็นหนี้ที่แน่นอนอยู่นั่นเอง แม้จะมีสิทธิที่จะหักกลบลบหนี้ได้ในภายหลังก็ตาม การที่ลูกหนี้อาจใช้หรือไม่ใช้สิทธินั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก ซึ่งไม่กระทบต่อความแน่นอนของหนี้ที่นำมาฟ้อง จึงเป็นหนี้ที่ "แน่นอน แม้จะมีเงื่อนไขที่ไม่แน่นอน" สรุปสาระสำคัญจากฎีกาปี ๒๕๖๗ ก็คือ หนี้ที่จะนำมาฟ้องคดีล้มละลายนั้น ไม่จำเป็นต้องรอให้มีคำพิพากษาจากศาลในคดีแพ่งก่อนเสมอไป เพียงแค่มีมูลแห่งหนี้ที่แน่นอนชัดเจนเกิดขึ้นแล้ว ก็สามารถนำมาฟ้องล้มละลายได้โดยตรง ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวทางของฎีกาในปีก่อนหน้า เช่น ฎีกาปี ๒๕๕๘ ที่ได้วางหลักในทำนองเดียวกันเอาไว้ ทั้งนี้ การที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยออกมาเช่นนี้ ก็ด้วยเหตุผลหลายประการ ซึ่งต้องถือเป็นประโยชน์ที่เราได้รับจากความพยายามสู้คดีของนายจำเลยที่ต้องพยายามหาทางให้ลูกความของตนไม่ต้องถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดนั่นเอง แม้ในที่สุดแล้ว การต่อสู้นั้นก็อาจไม่เป็นผลก็ตาม แต่อย่างน้อยก็ทำให้เกิดบรรทัดฐานที่ชัดเจนขึ้นในการนำหนี้มาฟ้องคดีล้มละลาย ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินคดีประเภทนี้เป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ท่านทราบอยู่แล้วว่า ลูกความของท่านได้กู้เงินไปจริง รับเงินไปจริง และมีหนี้เป็นจำนวนที่น้อยกว่า ๑ หรือ ๒ ล้านบาท ซึ่งเป็นหนี้ที่แน่นอน อย่างไรก็ตาม ลูกความของท่านจ้างท่านให้เขียนคำให้การ ซึ่งไม่ได้เป็นการรับสารภาพโดยตรง ดังนั้นจึงต้องพิจารณาในการต่อสู้คดี ท่านจะสู้ในประเด็นใด ท่านต้องระบุว่า ลูกความของท่านไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งสถานการณ์ในขณะนี้หนี้สินก็ยังคงท่วมท้นอยู่ และเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑ หรือ ๒ ล้านบาทอย่างที่กำลังกล่าวไปแล้ว สิ่งที่ท่านสามารถต่อสู้ได้ก็คือ จำนวนของหนี้ที่สามารถกำหนดได้แน่นอนหรือไม่ ทนายจึงจำเป็นต้องคิดค้นนวัตกรรมในการเขียนคำให้การต่าง ๆ โดยอาจจะกล่าวว่ "การหักกลบลบหนี้สามารถทำได้หรือไม่" หรือ "ควรจะต้องไปฟ้องร้องทางแพ่งก่อนหรือไม่" เพราะประเด็นสำคัญในวันนี้คือ เมื่อหนี้ที่เจ้าหนี้นำมาฟ้องเป็นคดีล้มละลายโดยไม่ได้ฟ้องร้องทางแพ่งมาก่อน หากเป็นหนี้ที่เกิดจากคำพิพากษาในคดีแพ่งมาก่อน เราเรียกว่า "หนี้ตามคำพิพากษา" แต่ถ้าไม่ได้ฟ้องร้องทางแพ่งมาก่อน เรียกว่า "หนี้ดิบ" หมายถึงหนี้ที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการทางกฎหมายใด ๆ

หนี้ทั้งสองประเภทนี้มีระดับความน่าเชื่อถือที่แตกต่างกัน หนี้ตามคำพิพากษาแสดงว่าฝ่ายโจทก์ได้ดำเนินการฟ้องร้องทางแพ่งและผ่านการพิสูจน์พยานหลักฐานมาแล้วจนชนะคดี มีคำพิพากษาของศาลแพ่งและศาลยุติธรรมที่ตัดสินให้ และมีความน่าเชื่อถือว่าเป็นหนี้ที่แท้จริง ในขณะที่หนี้ที่ยังไม่ผ่านการตรวจสอบจากฝ่ายใดเลย อยู่ดี ๆ ก็มาฟ้องเพื่อกดดันลูกหนี้ หรืออาจไม่มีหลักฐานที่เพียงพอ ทำให้หนี้ประเภทนี้มีความเสี่ยงที่จะถูกยกฟ้องด้วยเหตุผลอื่น ๆ ที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย นี่คือนิสัยที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ แต่ในขณะนี้เรากำลังพูดถึงทฤษฎีและหลักการที่ว่า "หนี้ที่สามารถกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน" ไม่จำเป็นต้องมีเงื่อนไขว่าจะต้องฟ้องร้องทางแพ่งก่อนหรือจะต้องเป็นหนี้ตามคำพิพากษา

วันนี้ต้องขอภัยที่ใช้เวลามากเกินไป ขอขอบคุณครับ พรุ่งนี้พบกันเวลาเดิม สวัสดีครับ

สรุปและตรวจทานความถูกต้องโดย แอดมิน หนึ่ง